

german
cooperation

DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Implemented by

giz

Deutsche Gesellschaft
für Internationale
Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Kako koordinirati Evropsku nedjelju mobilnosti

PRIRUČNIK ZA NACIONALNE KOORDINATORE

Izdavač

Deutsche Gesellschaft für
Internationale Zusammenarbeit (GIZ) GmbH

Sjedište

Bonn and Eschborn, SR Njemačka

“Održiva urbana mobilnost u zemljama jugoistočne Evrope II (SUMSEEC II)” u okviru projekta Otvorenog regionalnog fonda za Jugoistočnu Europu - Energetska Efikasnost (ORF-EE).

Zmaja od Bosne 7

T +387 33 957 500

F +387 33 957 501

www.giz.de

Godina izdavanja: 2020.

Kako koordinirati Evropsku sedmicu mobilnosti, priručnik za nacionalne koordinatore

Grafički dizajn i DTP

Narcis Pozderac, TDP Sarajevo

Foto ilustracija

Simon Koblar, Sevnica, Ljubljana, Celje, Žalec, Velenje, Šoštanj, Krško, Kobarid, Kamnik, Tolmin, Kočevje

Tekst

Urbanistički institut Republike Slovenije

Tihomir Dakić, Nacionalni koordinator Evropske sedmice mobilnosti BiH

Stavovi i mišljenja izneseni u ovoj publikaciji su stavovi i mišljenja autora publikacije i ne odražavaju nužno stavove i mišljenja GIZ-a, niti stavove i mišljenja njemačke vlade tj, Saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju SR Njemačke. Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost autora.

U ime Saveznog ministarstva za ekonomsku saradnju SR Njemačke

Sadržaj

A. Uloga i svrha nacionalne koordinacije	4
B. Aktivnosti nacionalnih koordinatora	6
Pokretanje nacionalne koordinacije	6
Podrška lokalnim koordinatorima	9
Podizanje svijesti i promocija	13
Monitoring na nacionalnom nivou	14
C. Katalog dobrih praksi	16
Osnovne aktivnosti	17
Umjereno zahtjevne aktivnosti	19
Složene aktivnosti	21
Prilog 1	24

A. Uloga i svrha nacionalne koordinacije

Ovaj priručnik je urađen za postojeće, ali i za nove nacionalne koordinate Evropske nedjelje mobilnosti (ENM). Njegov cilj je jačanje uloge nacionalnih koordinatora u zemljama Zapadnog Balkana i veće učešće lokalnih zajednica u ENM u narednim godinama.

Priručnik je zasnovan na iskustvima nacionalnih koordinatora iz različitih zemalja jugoistočne Evrope. Pristup se zasniva na smjernicama EU koordinacije.

Priručnik sadrži preporuke i osnovne smjernice, jer realizacija Evropske nedjelje mobilnosti mora da bude specifična za svaku zemlju. Neke predložene korake i sadržaj preporučili su Evropski sekretarijat i Evropska komisija, dok su drugi neobavezni i omogućavaju nacionalnim koordinatorima da odluče kako da koriste savjete, odnosno pronađu sopstveni način na koji će pristupiti izazovima ovog događaja.

Evropska nedjelja mobilnosti je kampanja koja se održava jednom godišnje između 16. i 22. septembra i ima za cilj promovisanje i unapređenje održive mobilnosti. Počeci datiraju iz 1998. godine, kada je u Francuskoj po prvi put organizovan „dan bez automobila“. Zamišljena je kao prilika da gradovi iskažu svoju predanost i aktivnosti u korist zaštite životne sredine. Tokom godina, događaj je porastao i od 2002. godine organizuje se kao Evropska nedjelja mobilnosti.

Evropska nedjelja mobilnosti je dobra prilika za:

- Podizanje svijesti javnosti i donosioca odluka o problemima i šteti koju saobraćaj nanosi životnoj sredini, zdravlju i kvalitetu života
- Promovisanje koristi za zdravlje i kvalitet života koje se mogu postići kroz održivu mobilnost
- Uvođenje alternativnih načina prevoza u oblasti mobilnosti
- Smanjenje upotrebe automobila i emisija iz saobraćaja
- Testiranje pilot projekata ili mjera i pribavljanje mišljenja javnosti o njima

- Uvođenje novih pristupa prostornom planiranju i planiranju mobilnosti i projektovanju infrastrukture
- Uvođenje dugoročne politike i trajnih mjera
- Uspostavljanje partnerstava sa lokalnim akterima (škole, vrtići, javna i privatna preduzeća, udruženja, nevladine organizacije)
- Učešće na evropskom nivou i rad na zajedničkom cilju sa drugim lokalnim zajednicama

Uloga nacionalnih koordinatora pokazala se ključnom za širenje i uspjeh kampanje u svim onim zemljama koje imaju visoko i uspješno učešće. Proaktivni nacionalni koordinatori dobro su povezani sa ključnim ministarstvima na nacionalnom ili regionalnom nivou, uspostavili su saradnju sa lokalnim zajednicama i na raspolaganju su im resursi – na taj način uspjeli su da značajno povećaju broj lokalnih zajednica koje učestvuju i raznovrsnost mjera koje se sprovode. Jedan od njihovih glavnih zadataka je da pomognu u širenju informacija, znanja i iskustava iz EU ka nacionalnom i lokalnom nivou, u razmjeni informacija između država i, prije svega, umrežavanju lokalnih koordinatora. Nacionalni koordinatori takođe mogu da doprinesu vidljivosti Evropske nedjelje mobilnosti na nacionalnom i lokalnom nivou.

Više informacija o Evropskoj nedjelji mobilnosti možete naći na sajtu <https://mobilityweek.eu>.

B. Aktivnosti nacionalnih koordinatora

Pokretanje nacionalne koordinacije

U zemljama u kojima nacionalni koordinatori još ne postoje ili u kojima još nemaju aktivnu ulogu, potrebno je započeti sa osnovnim – formalnim imenovanjem nacionalnog koordinatora, definisanjem njegovih odgovornosti, otpočinjanjem rada sa relevantnim zainteresovanim stranama na nacionalnom nivou, identifikacijom potrebnih resursa i uspostavljanjem komunikacije sa lokalnim koordinatorima.

Imenovanje nacionalnog koordinatora – ako ova funkcija još nije uspostavljena u zemlji, idealan scenario je da nacionalnog koordinatora Evropske nedjelje mobilnosti imenuje nacionalno savjetodavno tijelo. Ono može da odabere jednog od svojih članova ili drugu adekvatnu osobu. O imenovanju treba obavijestiti Sekretarijat EU.

Uspostavljanje savjetodavnog tijela na nacionalnom nivou – obično odgovarajuće ministarstvo (obično Ministarstvo saobraćaja) poziva druga ministarstva (nadležna za životnu sredinu, zdravstvo, prosvetu, unutrašnje poslove itd.), relevantne agencije (npr. za bezbjednost na putevima, zaštitu životne sredine, javno zdravlje itd.) i ostale zainteresovane subjekte (npr. akademsku zajednicu, nevladine organizacije) da imenuju članove savjetodavnog tijela, a zatim organizuje redovne sastanke. Postoje i neke zemlje u kojima ulogu nacionalnog konsultativnog tijela igraju regionalna ili međunarodna tijela ili čak nevladine organizacije. Pogledajte i Aneks 1 za primjer strukture radne grupe koja je pripremljena za opštine koje podržava Otvoreni regionalni fond za jugoistočnu Evropu za Evropsku nedjelju mobilnosti 2019.

Dodjela sredstava na nacionalnom nivou – iako su prvi koraci u nacionalnoj koordinaciji ENM u većini zemalja izvedeni bez posebnog budžeta, vremenom su nacionalni koordinatori počeli da prikupljaju sredstva za podršku svojim aktivnostima i aktivnostima lokalnih zajednica. Sredstva se razlikuju od jedne do druge zemlje i godine. To mogu biti sredstva iz budžeta, EU fondova za projekte i inicijative, iz Nacionalnog fonda za

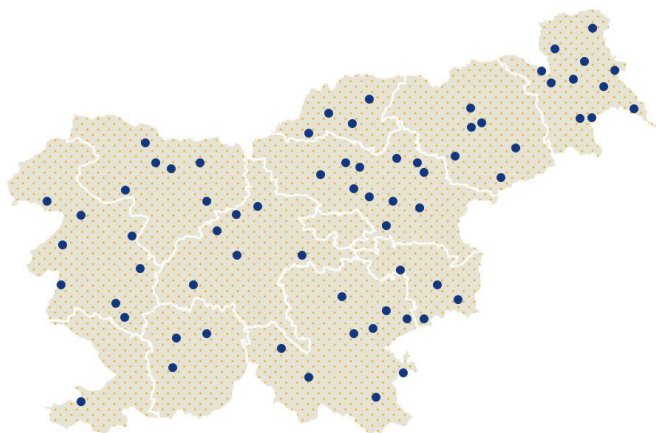
klimu i tako dalje. Većina raspoloživog budžeta potrošiće se za promotivnu podršku u vidu podizanja svijesti i/ili informativnih materijala i organizaciju sastanaka lokalnih koordinatora. Na mnogim mjestima, nacionalni koordinatori takođe izdvajaju sredstva za eksternu tehničku podršku.

Obezbjedenje eksterne tehničke podrške – proširivanjem aktivnosti i porastom učešća lokalnih zajednica, nacionalni koordinatori u mnogim zemljama odlučuju da angažuju eksternu podršku. Oblasti podrške mogu biti komunikacija i promocija, ili koordinacija unutar lokalnih zajednica. Često strani stručnjaci daju sadržajne smjernice za aktivnosti na lokalnom nivou u skladu sa godišnjom temom na evropskom nivou.

Uspostavljanje komunikacije sa lokalnim koordinatorima za ENM – uspjeh kampanje Evropske nedjelje mobilnosti uglavnom zavisi od aktivnosti na lokalnom nivou, pa je jedan od prvih koraka u nacionalnoj koordinaciji uspostavljanje lokalnih kontakata. Prva akcija je poziv lokalnim zajednicama da imenuju koordinate, nakon čega slijedi dogovor o načinu komuniciranja, a zatim i sastavljanje liste sa kontakt podacima svih uključenih. Upravljanje ovom bazom podataka je kontinuirana aktivnost koja se održava tokom godina. Vremenom dolazi do fluktuacije u učešću: nove lokalne zajednice se pridružuju, dok druge prestaju sa aktivnostima.

Uspostavljanje komunikacionih kanala – uloga nacionalnog koordinatora ne može se obavljati bez efikasnih kanala komunikacije. Osnovna komunikacija sa lokalnim koordinatorima obično se vrši putem elektronske pošte. Nakon što nacionalni koordinatorski počne upravljati određenim finansiranjem, vrijeme je za formiranje internet stranice i otvaranje drugih komunikacionih alata (npr. Facebook, Instagram, Twitter itd.).

Učešće u evropskoj mreži nacionalnih koordinatora – nacionalni koordinatori se redovno sastaju i sarađuju tokom cijele godine, uz podršku Sekretarijata Evropske nedjelje mobilnosti na evropskom nivou. Važno je da se nacionalni koordinatorski što prije uključi u ove aktivnosti i uspostavi saradnju na evropskom i regionalnom nivou.

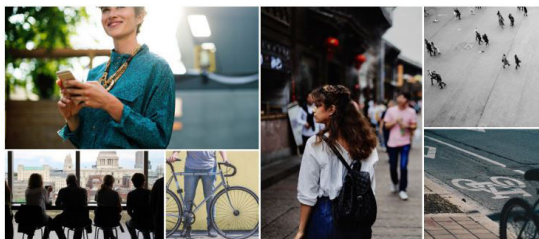

Zemljevid sodelujočih občin

Občine pripravijo in objavijo svoje programe ob začetku ETM.

Galerija fotografij

Fotografije bodo objavljene po zaključku ETM 2020.

Slika 1: Primjer slovenačkog sajta Evropske nedelje mobilnosti (<https://tedenmobilnosti.si>).

Podrška lokalnim koordinatorima

Pošto se postave temelji nacionalne koordinacije, vrijeme je za pokretanje godišnjih aktivnosti na nacionalnom i, prije svega, na lokalnom nivou. Nacionalni koordinator zadužen je za prenos inicijativa i tema sa evropskog na lokalni nivo. On ili ona podstiče lokalne zajednice na učešće i kreiranje ambicioznih akcionih programa.

Učešće na evropskom nivou – nacionalni koordinator prati i učestvuje u kreiranju aktivnosti na evropskom nivou, prisustvuje sastancima drugih nacionalnih koordinatora i upravlja prenosom evropskih inicijativa u svoju zemlju. Na sastancima evropskih koordinatora ENM, koordinatori takođe daju povratne informacije o djelotvornosti evropskih inicijativa, prezentiraju dostignuća u svojim zemljama i izvještavaju o aktivnostima na nacionalnom nivou.

Organizacija početnog sastanka lokalnih koordinatora – pošto se godišnji materijali prilagode i prevedu, vrijeme je (obično u rano proljeće) za njihovo prezentiranje i za razgovor o potencijalnim aktivnostima na prvom godišnjem sastanku lokalnih koordinatora. Sastanci mogu da se održaju putem interneta, kao odvojeni događaji na lako dostupnoj lokaciji, ili kao dio drugog događaja sa sličnom temom (npr. nacionalna godišnja konferencija o održivoj mobilnosti).

Poziv učesnicima – nakon koordiniranja godišnje teme, slogana i mogućih aktivnosti sa lokalnim koordinatorima, nacionalni koordinator poziva sve lokalne zajednice u državi na učešće. Poziv može da uputi i nadležni ministar i da se adresira direktno gradonačelnicima, što podiže profil i time mogućnost šireg učešća. Pored opštih informacija, poziv opisuje i način prijavljivanja. Druge zainteresovane strane koje žele da učestvuju u aktivnostima ENM treba same da se obrate nacionalnom ili lokalnom koordinatoru.

Potpisivanje Povelje – lokalne zajednice koje će učestvovati potpisuju povelju o učešću. Povelja se svake godine prilagođava godišnjoj temi i sloganu. Nacionalni koordinator takođe poziva lokalne zajednice da se registruju na sajtu Evropske nedjelje mobilnosti na kojem se prikupljaju

podaci od svih učesnika u Evropi. Početkom septembra nacionalni koordinator potopomaže ovaj postupak registracije svih zajednica koje nisu uspjele da se same registruju.

Podrška lokalnim koordinatorima – nakon uvodnog sastanka, nacionalni koordinator brine o redovnoj komunikaciji sa lokalnim koordinatorima i nadgleda njihov napredak. Lokalni koordinatori obraćaju mu/joj se sa pitanjima i upitima, a nacionalni koordinator ih savjetuje i povezuje ih sa izvorima informacija, znanja i iskustva. Nacionalni koordinator takođe daje savjete lokalnim zajednicama koje žele da se prijave za nagradu Evropske nedelje mobilnosti (ENM) ili nagradu za planiranje održive urbane mobilnosti (SUMP).

Slika 2: Slovenski ministar za infrastrukturu drži govor na početnom sastanku lokalnih koordinatora (fotografija: Simon Koblar).

Stvaranje lokalne verzije vizuelnog identiteta ENM – niz materijala već postoje i redovno se pripremaju na nivou Evrope i njih treba prilagoditi potrebama lokalnih zajednica. Prvi korak je prevođenje ključnih elemenata vizuelnog identiteta (npr. godišnja tema, slogan, logo, poster).

Nakon toga, svake godine, slijedi prilagođavanje slogana i drugih poruka pripremljenih na nivou Evrope.

Obrasci dizajna dostupni su na evropskom sajtu kampanje ENM (<https://mobilityweek.eu>). Pod opcijom „Korisni resursi“ možete pronaći „Resurse kampanje“ koji sadrže godišnji poster, logo, video i tematske smjernice EU. Postoji i pod-opcija „Komunikacioni alat“ koja sadrži grafički materijal i vizuelne smjernice za izradu lokalnih verzija.

Izrada promotivnih materijala – nacionalni koordinator svake godine organizuje izradu promotivnih materijala. Vrsta, kvalitet, količina i složenost materijala zavisi od raspoloživog budžeta. Minimalni budžet omogućava kreiranje lokalne verzije postera koje korisnici mogu sami da odštampaju. Veći budžet omogućava štampanje i distribuciju postera, letaka ili drugog promotivnog materijala. Prilikom odabira promotivnog materijala, posebna pažnja posvećuje se trajnosti i upotrebljivosti materijala. Promotivni materijal može da se spremi za upotrebu u određenoj godini i da uključuje godinu i slogan (poster, leci, baloni, digitalni materijali - baneri, šabloni za društvene mreže, logotip ENM). Međutim, može i da bude opšteg tipa, da može da se koristi i narednih godina, što posebno važi za skuplje materijale (poput balona ili zastava). Nacionalni koordinator unaprijed koordinira dizajn i količine promotivnog materijala sa lokalnim koordinatorima, najjednostavnije na uvodnom događaju i putem internet ankete.

Aktivna uključenost tokom Evropske nedjelje mobilnosti – nacionalni koordinator aktivno je uključen u aktivnosti na lokalnom nivou i koordinira učešće donosioca odluka iz različitih ministarstava i agencija koji su uključeni u savjetodavno tijelo na nacionalnom nivou. Saradnja sa lokalnim nivoom prilagođena je godišnjoj temi, i time koordinator jača kvalitet i uticaj lokalnih događaja i prisustvo na njima, osiguravajući učešće različitih zainteresovanih subjekata sa nacionalnog nivoa.

Organizacija završnog sastanka lokalnih koordinatora – nakon završetka Evropske nedjelje mobilnosti i prikupljanja lokalnih odgovora, nacionalni koordinator poziva lokalne koordinate na završni sastanak. Njegova svrha je razmjena iskustava i uvida. Takođe je važno prepoznati sve lokalne zajednice koje učestvuju i, iznad svega, promovisati najak-

tivnije lokalne zajednice (koje se mogu svrstati u nekoliko kategorija, npr. prema veličini). Takođe je pametno ovaj događaj iskoristiti za brainstorming o mogućim aktivnostima za narednu godinu i za poboljšanje koordinacije i podrške sa nacionalnog nivoa. Lokacija događaja može se povezati sa najaktivnijom lokalnom zajednicom iz prethodne godine koja može ovaj događaj da iskoristi da prikaže svoja dostignuća u oblasti održive mobilnosti.

*Slika 3: Brainstorming lokalnih koordinatora na završnom sastanku
(fotografija: Janja Trontelj).*

Podizanje svijesti i promocija

Redovna komunikacija sa različitim ciljnim grupama jedna je od glavnih aktivnosti nacionalnog koordinatora, a često se koristi i profesionalna podrška. Komunikacija jača vidljivost inicijative na nacionalnom nivou i time podržava uspjeh aktivnosti na lokalnom nivou. Za redovnu komunikaciju sa javnošću obično se koriste različite metode i kanali.

- **Saopštenja za štampu** – na nacionalnom nivou objavljuju se najmanje 3 saopštenja za javnost godišnje - na dan početnog sastanka, nedjelju dana prije početka stvarne Evropske nedjelje mobilnosti i na dan završnog sastanka.
- **Vebsajt nacionalne kampanje** – nakon što se osigura minimalni budžet za nacionalnu koordinaciju, logično je što prije izraditi nacionalni vebsajt. Na tom vebsajtu, korisnik bi trebalo da ima mogućnost da pronađe:
 - Opšte informacije (ko, zašto, što, link na vebsajt EU, obrazac za registraciju za bilten).
 - Saopštenja za štampu.
 - Nacionalne vijesti i vijesti iz inostranstva (npr. o tekućim pobjednicima ENM).
 - Godišnju temu, slogan i logo na nacionalnom jeziku.
 - Materijale za lokalne koordinatore (Povelju, grafičke šablone, priručnike za realizaciju i pojedinačne aktivnosti, obrasce tenderske dokumentacije za lokalne zajednice itd.).
 - Mapu lokalnih zajednica učesnica.
 - Materijale sa uvodnog i završnog sastanka.
 - Fotografije iz lokalnih zajednica učesnica.
 - Promotivni video i video adresu Evropske komisije.
- **Komunikacija putem društvenih mreža** – Ovo nezamjenljivo sredstvo komunikacije uključuje postove prije i nakon sastanaka, a intenzivnije tokom Evropske nedjelje mobilnosti, podržane porukama evropske i lokalne zajednice.
- **Radio kviz** – efikasna promotivna aktivnost na nacionalnom nivou može biti organizacija radio kviza. Pažljivim odabirom partnerskih radio stanica, može se osigurati najveći mogući obuhvat stanovništva. Radi veće efikasnosti, ima smisla osigurati manje i tematski pogodne nagrade za učesnike kviza (npr. boca za vodu, planinarski ili biciklistički vodič, kišobran, pedometar, katanac za biciklo).
- **Nastupi na televiziji ili radiju** – tradicionalni mediji i dalje dopiru do vrlo široke javnosti, tako da gostovanja ministra ili nacionalnog koordinatora na televiziji ili radiju predstavljaju djelotvoran način

promocije ENM. Nastupe treba blagovremeno isplanirati, kako bi se osiguralo pojavljivanje na najprikladnije datume.

Monitoring na nacionalnom nivou

Važno je da nacionalni koordinator prati i ocjenjuje aktivnosti koje se odvijaju u lokalnim zajednicama učesnicama. Praćenje omogućava upravljanje Evropskom nedjeljom mobilnosti na nacionalnom nivou, daje uvid u najuspješnije (i najneuspješnije) aktivnosti i ukazuje i na potrebe za sljedeću godinu. Aktivnosti se prate kroz skup alata.

- **Poziv za najaktivnije lokalne zajednice** – pored godišnjeg pokretanja Evropske nedjelje mobilnosti i prenošenja godišnjih tema i slogana, nacionalni koordinator priprema i detaljnije smjernice o sadržaju. Na taj način on daje prijedloge za aktivnosti lokalnih zajednica, a ujedno formuliše kriterije za izbor najaktivnijih lokalnih zajednica svake godine. O pozivu obavještava sve lokalne koordinate.
- **Anketa o realizaciji** – nacionalni koordinator priprema internet anketu za praćenje stvarne realizacije Evropske nedjelje mobilnosti. Struktura i osnovna pitanja mogu da ostanu isti iz godine u godinu, ali dio koji se odnosi na konkurs za najaktivnije lokalne zajednice treba da se ažurira. Ključne oblasti ankete su opšti podaci o lokalnoj zajednici, realizacija opšteg godišnjeg programa, podaci o trajnim mjerama, informacije o realizaciji specifičnih aktivnosti iz poziva (prilagođava se svake godine), upotreba materijala i promotivnih materijala, finansiranje, linkovi na planove održive urbane mobilnosti, praćenje i ocjena na lokalnom nivou i planovi za budućnost.
- **Prezentacija na završnom sastanku lokalnog koordinatora** – na osnovu ankete, priprema se kratka prezentacija godišnjih aktivnosti - broj zajednica koje su učestvovala, najuspješnije aktivnosti i najbolje prakse, broj posjetilaca, praćenje i ocjena u lokalnim zajednicama, pregled sredstava, planirane aktivnosti.
- **Promovisanje najaktivnijih zajednica** – na osnovu ankete, bira se manji broj lokalnih zajednica koje se, zahvaljujući svojim aktivnostima, posebno ističu. Među njima se bira pobjednička lokalna zajednica (ili više njih, ako su lokalne zajednice razvrstane u nekoliko kategorija, npr. prema veličini). O izboru bi trebalo da odlučuje komisija sastav-

ljena od nacionalnog koordinatora i eksperata za održivu mobilnost. Najaktivnije lokalne zajednice promovišu se i nagrađuju na završnom događaju.

- **Izvještaj sa pregledom** – na kraju godine, nacionalni koordinator priprema godišnji izvještaj sa pregledom svih sprovedenih aktivnosti na nacionalnom i lokalnom nivou. Takođe vodi evidenciju godišnjih slogana, lokalnih zajednica učesnica i pobjedničkih lokalnih zajednica.
- **Analiza medijskog izvještavanja** – nacionalni koordinator takođe izrađuje izvještaj o medijskom izvještavanju koji uključuje pregled saopštenja za javnost.

C. Katalog dobrih praksi

Tokom Evropske nedjelje mobilnosti, lokalne zajednice organizuju različite aktivnosti. Aktivnosti se razlikuju shodno iskustvu lokalne zajednice sa ENM, lokalnoj politici prevoza, političkim stavovima vezanim za održivu mobilnost, kapacitetu osoblja, raspoloživim resursima i podršci na višem nivou i saradnji sa drugim lokalnim zajednicama. Nacionalni koordinator ohrabruje organizaciju čitave nedjelje aktivnosti i fokusiranje na dan bez automobila.

Lokalne zajednice koje započinju sa Evropskom nedjeljom mobilnosti po prvi put nastoje sprovoditi manje zahtjevne aktivnosti. S druge strane, iskusne lokalne zajednice sa ambicioznom strategijom prevoza i aktivnom političkom podrškom koriste ovu priliku za organizovanje složenih i ambicioznih aktivnosti koje su dio njihove kontinuirane agende planiranja prevoza i mobilnosti. U lokalnim zajednicama sa usvojenim Planom održive urbane mobilnosti (SUMP), aktivnosti su obično povezane sa njegovom realizacijom.

Katalog dobrih praksi je strukturisan u pogledu složenosti njihove organizacije i realizacije - od osnovnih aktivnosti, pogodnih za neiskusne lokalne zajednice sa ograničenim kapacitetom, do složenih aktivnosti pogodnih za najambicioznije i najiskusnije lokalne zajednice.

Popisi i detaljni opisi nekoliko aktivnosti dostupni su na internetu, a glavni izvor je evropski vebsajt kampanje Evropske nedjelje mobilnosti (<https://mobilityweek.eu>). Pogledajte opciju „Korisni resursi“ sa tematskim smjernicama pod „Resursima kampanje“ za podopciju tekuće godine i podopciju „Prethodnih godina“. Najimpresivnije akcije možete pronaći u „Arhivi“ pod opcijom „Akcije za mobilnost“.

Predstavljene aktivnosti prate strukturu transportnog sistema u okviru SUMP-a. Prvo, predstavljene su aktivnosti u vezi sa horizontalnim temama - informacije i komunikacija, uključivanje javnosti, te monitoring i evaluacija. Nakon njih slijede aktivnosti vezane za načine putovanja (pješačenje, biciklizam, javni prevoz, privatni automobil i sveobuhvatne mjere).

Osnovne aktivnosti

Ove aktivnosti omogućavaju prvi kontakt sa pitanjima održive mobilnosti, sa naglaskom na njenu promociju. Organizaciono i u pogledu realizacije, ove aktivnosti su nezahtjevne i usmjerene su na pojedine ciljne grupe.

Informacije i komunikacija imaju za cilj informisanje šire javnosti o održivoj mobilnosti uopšte. Može se organizovati i foto konkurs na temu održive mobilnosti, gdje učesnici prilažu i kratak opis konteksta. Odabrane fotografije predstavljaju se na javnoj izložbi i promovišu na društvenim mrežama i drugim medijima.

Uključivanje javnosti vrši se kroz jednostavne događaje, a najprijemčivija publika često su djeca. Dobri primjeri su debate ili pješačenje sa osnovcima. Tokom obilaska se može zabilježiti kako djeca doživljavaju

postojeća saobraćajna rješenja, gdje vide probleme i opasnosti, što im se sviđa i kako bi željela da prostor bude uređen u budućnosti.

Monitoring i evaluacija smatraju se jednom od najzahtjevnijih aktivnosti koju sprovode samo iskusne i veće lokalne zajednice. Međutim, mogu se sprovesti i jednostavne aktivnosti. Zabilježite broj sprovedenih aktivnosti, izračunajte broj ljudi koji su posjetili događaje, fotografišite aktivnosti i prikupite isječke sa vijestima o svim aktivnostima Evropske nedjelje mobilnosti u vašoj zajednici.

Neke ideje za osnovne aktivnosti vezane za načine putovanja:

Pješačenje - Napravite putokaze ili podne oznake koje ukazuju na minute hoda do odabranih lokacija - na primjer, do gradskog trga, škole, autobuske stanice - i postavite ih na glavne ulice i u stambenim naseljima.

Biciklizam - Na dan bez automobila, organizujte radionicu za popravku bicikala i radionicu za jednostavne popravke i priredite sajam bicikala.

Javni prevoz - Prikupite ključne informacije o javnom prevozu na području lokalne zajednice (linije, stanice, vozni red) i saopštite ih pomoću letaka ili posebne opcije na lokalnom veb sajtu.

Privatni automobil - Na dan bez automobila, zatvorite gradski trg ili veće parkiralište i organizujte aktivnosti poput izložbe fotografija na temu održive mobilnosti, doručka za građane, radionice za popravku bicikla i štanda sa materijalima o ENM.

Sveobuhvatne mjere – Sprovedite aktivnost „Dan park-inga“. Privremeno promijenite upotrebu pojedinih parking prostora u gradu za vrijeme Evropske nedjelje mobilnosti - pretvarite ih u male parkove, parkirališta za bicikle, igrališta, sastajališta.

Umjereno zahtjevne aktivnosti

Lokalne zajednice koje redovno organizuju Evropsku nedjelju mobilnosti (i koje su možda usvojile i SUMP) spremne su da realizuju zahtjevnije aktivnosti. Neke od njih mogu biti u obliku jednodnevne aktivnosti ili mogu da uključuju širi spektar ciljnih grupa. Jednostavne trajne mjere takođe mogu da se sprovedu ili promovišu.

Informacije i komunikacija odvijaju se kroz aktivno uključivanje lokalne zajednice. Preporučuje se uključivanje malih lokalnih preduzeća, poput sportskih prodavnica, sportskih klubova, restorana, radionica za popravku bicikala, organizatora javnog prevoza. Oni mogu da se pozovu da učestvuju u aktivnostima i ponude popuste, posebne promocije i male nagrade.

Uključivanje javnosti uključuje zahtjevnije događaje, poput okruglog stola ili javnih rasprava o različitoj upotrebi odabranih javnih površina

i uličnih pejzaža. Treba pozvati različite ciljne grupe koje pokrivaju različite aspekte mobilnosti (na primjer, opštinsku upravu, opštu javnost, stručnu javnost, policiju, biciklističku organizaciju, civilne inicijative, udruženje invalida). Tokom Evropske nedjelje mobilnosti, građani mogu biti pozvani da podnesu ideje za buduće akcije i događaje.

Aktivnosti monitoringa i evaluacije mogu se nadograditi tako što će se početi bilježiti implementirane mjere i njihovi uticaji. Na primjer, zabilježite broj novih postolja za bicikle i njihovu popunjenost, i sprovedite anketu o stepenu zadovoljstva sprovedenim mjerama.

Neke ideje za umjereno zahtjevne aktivnosti vezane za načine putovanja:

Pješačenje - Sprovedite vođene pješačke ture (slijedite primjer šetnje „Jane’s Walk“) kako biste identifikovali mogućnosti za poboljšanje uslova za pješačenje u lokalnoj zajednici. Pozovite stanovnike (opštu javnost i stručnjake) i osigurajte uključivanje donosioca odluka. Iskoristite prikupljene uvide kao polazište za planiranje trajnih mjera.

Biciklizam - Održite “Bypad” radionicu sa donosiocima odluka i stručnjacima lokalne zajednice za procjenu biciklističke politike i izradu akcionog plana za poboljšanja.

Javni prevoz - Postavite informativni punkt sa personalizovanim planiranjem putovanja, fokusirajući se na svakodnevnu upotrebu javnog prevoza. Kao podsticaj, ponudite promotivne (ali ne besplatne) nedjeljne ili mjesečne karte.

Privatni automobil - Podstičite zaposlene na zajedničko korišćenje automobila i obilježite rezervisana parking mjesta na poslu. Počnite sa opštinskom upravom i nastavite sa organizacijama koje imaju velik broj zaposlenih.

Sveobuhvatne mjere - Uredite pilot zonu usporavanja saobraćaja oko vrtića ili škole. Mjere uključuju uklanjanje motorizovanog saobraćaja iz blizine ulaza u ustanovu, poboljšanje pristupa pješice i biciklom, postavljanje uličnog mobilijara (klupa, stubića, možda novih uličnih prelaza), uređenje zelenih površina, smanjenje broja parkirališta. Organizujte uličnu zabavu za njihovu promociju.

Složene aktivnosti

Iskusne i ambiciozne lokalne zajednice sprovode brojne raznovrsne i složene aktivnosti. Tu je Evropska nedjelja mobilnosti već dobro prepoznat događaj, osigurana su sredstva, program se iz godine u godinu nadograđuje i primjenjuju se sve više i više trajnih mjera.

Informacije i komunikacija su inovativni i prilagođeni pojedinim ciljnim grupama, sadržaji se bave održivom mobilnošću generalno, kao i pojedinim načinima putovanja i pojedinačnim mjerama. Izrada stvarnih mapa koje prikazuju laku dostupnost ključnih destinacija (pješice i biciklom za 5, 10 i 15 minuta) takođe može biti jedna od aktivnosti.

Uključivanje javnosti je raznovrsno, od sprovođenja anketa i inicijativa, do javnih rasprava i okruglih stolova, sa aktivnostima za svaku od ciljnih grupa. Primjer složenijeg učešća javnosti je organizacija radionice sa građanima i profesionalcima na temu preuređenje određene ulice ili javnog prostora u cilju „smirivanja“ saobraćaja i poboljšanja uslova za sve korisnike. Cilj ovakve radionice je informisanje o postupku preuređenja.

Aktivnosti monitoringa i evaluacije sastavni su dio Evropske nedjelje mobilnosti svake godine. Kako se svake godine sprovodi nekoliko trajnih mjera, trebalo bi da otpočnete sa mjerenjima upotrebe pojedinih načina putovanja u gradu kao i sprovođenjem redovnih anketa (npr. svake dvije do tri godine) o nivou javne svijesti o pješačenju i biciklizmu.

Neke ideje za složene aktivnosti vezane za načine putovanja:

Pješačenje - Organizujte redovna poboljšanja pješačke infrastrukture - širenje trotoara, ponovno popločavanje, uređenje okoline, osvjetljenje, postavljanje gradskog mobilijara. Dajte prednost vezama u blizini obrazovnih ustanova i stambenih četvrti.

Biciklizam - Izgradite visokokvalitetnu biciklističku stazu, na primjer između većeg stambenog naselja i centra grada ili poslovno-administrativnog područja sa velikom koncentracijom radnih mjesta. Organizujte biciklističku paradu za njeno otvaranje.

Javni prevoz - Odredite namjensku autobusku traku na glavnoj cesti u smjeru centra grada. Usmjerite vozače automobila ka parkiralištima na periferiji grada.

Privatni automobil - Zatvorite centar grada za automobile i formirajte pješачku zonu. Povećajte cijenu javnog parkinga u blizini centra grada.

Sveobuhvatne mjere - Uspostavite čvorište za više načina putovanja na stajalištu javnog prevoza na ivici grada. Nadogradite postojeće stajalište elementima kao što su streha, pokazatelj prispjeća autobusa i/ili vozova, ažurirani red vožnje, parking za bicikla, mjesto za iznajmljivanje javnih bicikala, parking za dijeljenje automobila, stanice za električno punjenje bicikala i automobila i slično.

Prilog 1

STRUKTURA RADNE GRUPE ZA PLANIRANJE I REALIZACIJU EVROPSKE NEDJELJE MOBILNOSTI U GRADOVIMA I OPŠTINAMA JUGOISTOČNE EUROPE

koju je izradio

Otvoreni regionalni fond za jugoistočnu Evropu - Energetska efikasnost
(ORF EE)

Održiva urbana mobilnost u zemljama jugoistočne Evrope II –
SUMSEEC II

(Projekat koji je u ime njemačke vlade implementirao GIZ između 2018.
i 2020)

Uz obostranu saradnju za bolje rezultate i veću promociju

Da bi aktivnosti imale što veći utjecaj na javnost, potrebno je u kampanju uključiti što više aktera u pripremnom periodu. Međusektorski pristup do sada se pokazao najboljim načinom za razvijanje saradnje i postizanje ciljeva urbane mobilnosti.

Da bi radna grupa imala što je moguće više legitimiteta u organizaciji i sprovođenju aktivnosti, poželjno je da gradonačelnik posebnom odlukom formalizuje radnu grupu i tako joj da slobodu kreiranja i realizovanja aktivnosti.

Predstavnici radne grupe

- Predstavnici (koordinatori) lokalne samouprave:
- **Odeljenje za saobraćaj i puteve** - Nadležno za izmjene saobraćajnih režima tokom nedjelje. Finansiranje trajnih mjera i donošenje odluka o trajnim izmjenama u režimima saobraćaja za određene djelove grada. Komunikacija sa predstavnicima Ministarstva unutrašnjih poslova, saobraćajne policije.

- **Odjeljenje za komunalne i stambene poslove** - Zaduženo za finansiranje trajnih mjera i postavljanje opreme za pješake i bicikliste. Organizovanje zatvorenih i otvorenih vrsta javnog prostora za realizaciju aktivnosti koje sprovedu članovi radne grupe.
 - **Odjeljenje za socijalna pitanja** - Komunikacija sa predstavnicima vrtića, škola i drugih institucija za promovisanje i širenje događaja u većem obimu, sa posebnim pristupom za najmlađu populaciju. Komunikacija sa sportskim i rekreativnim udruženjima i koordinacija njihovih aktivnosti tokom ENM.
 - **Odjeljenja za lokalni/integrirani razvoj** - Ova odjeljenja obično imaju informacije o tekućim projektima koji su u toku i čiji bi se resursi potencijalno mogli upotrijebiti za finansiranje trajnih mjera ili promotivnih aktivnosti, iako bi trebalo da budu uključeni i u procese planiranja projekata u budućnosti.
 - **Odjeljenje za urbanizam i projektovanje** - Odjeljenje od velikog značaja prilikom planiranja saobraćajne infrastrukture, kao i pojedinih djelova grada, kako bi se što više pažnje posvetilo humanom planiranju urbanističkog razvoja, poboljšao kvalitet života u gradovima i postigla funkcionalnost gradskih četvrti.
 - **Odjeljenje za odnose sa javnošću** - Koordinacija javnog informisanja prilikom najave aktivnosti, tokom cijele nedjelje mobilnosti, i prikupljanje svih relevantnih informacija radi bolje pripreme prijave za nagradu za Evropsku nedjelju mobilnosti. Prikupljanje audio/video i pismenog materijala za izradu kvalitetnih promotivnih video zapisa.
- Predstavnici ostalih organizacija/ udruženja/ institucija:
 - **Gradski/republički/nacionalni savjeti za bezbjednost saobraćaja** - Bave se temom iz svoje perspektive, popularizujući uglavnom manju upotrebu motornih vozila. U saradnji sa Auto-Moto udruženjima, rade na edukaciji svih učesnika u saobraćaju i promociji same teme.
 - **Udruženja za urbanu mobilnost** - Udruženja biciklista i pješaka, udruženja osoba sa invaliditetom i inicijative koje promovišu nemotorizovani prevoz u saradnji sa predstavnicima lokalne vlasti planiraju i sprovedu aktivnosti usmjerene na popularizaciju i promovisanje nemotorizovanog kretanja za vrijeme ENM.

- **Preduzeća za javni prevoz** - Promovišu svoje usluge i, u saradnji sa lokalnim vlastima, primaju posebne beneficije tokom nedjelje.
- **Javni parking servisi** - Ograničavaju parking u užem gradskom jezgru, omogućavajući veći javni prostor koji može da se koristi za aktivnosti na otvorenom, što takođe motiviše sve učesnike u saobraćaju da više pješake ili voze biciklo.
- **Mediji (lokalni i nacionalni)** - U koordinaciji sa lokalnom samoupravom, oni informišu javnost o planiranim aktivnostima, prate sprovođenje aktivnosti i populariziraju temu urbane mobilnosti tokom cijele nedjelje. Konačno, na zahtjev lokalne uprave, čine dostupnim materijal za bolju pripremu prijave za nagradu Evropske nedjelje mobilnosti. Ovaj video i foto materijal od velikog je značaja za planiranje zajedničkog promotivnog materijala, na kojem bi se opštine i gradovi koji su uključeni u kampanju što više promovisali, potencijalno ističući sebe kao buduće nosioce Evropske nedjelje mobilnosti.

